

**Силабус курсу _ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ВОЄН ТА ВІЙСЬКОВОГО
МИСТЕЦТВА**

Другий курс PhD

Назва курсу	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ВОЄН ТА ВІЙСЬКОВОГО МИСТЕЦТВА
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет. Кафедра історії середніх віків і візантиністики
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	032 Історія та археологія, спеціалізація “Військова історія”
Викладачі курсу	Войтович Леонтій Вікторович, д. і. н., проф., зав. кафедри історії середніх віків і візантиністики
Контактна інформація викладачів	E-mail: lev67420@ukr.net
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також он-лайн консультації через Skype або відповіді на запитання по E-mail. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс розроблено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з природничих наук за спеціальністю 032 Історія та археологія, спеціалізація Військова історія. Курс охоплює ключові проблеми історії воєн і військового мистецтва, зокрема формування, комплектації та утримання військ в історичній ретроспективі, еволюції і розвитку військового мистецтва, дослідження яких викликають найбільш гострі дискусії у світовій науці на сучасному етапі.
Коротка анотація курсу	Дисципліна “Актуальні проблеми історії воєн і військового мистецтва” є вибірковою дисципліною з спеціальності 032 Історія та археологія для освітньої програми підготовки аспірантів (PhD), яка викладається в III семестрі в обсязі трьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення вибіркової дисципліни “Актуальні проблеми історії воєн і військового мистецтва” є формування у аспірантів необхідних теоретичних знань актуальних проблем історії воєн та військового мистецтва, навколо яких відбуваються найбільш гострі дискусії у світовій науці на сучасному етапі, що в подальшому стане цінним інструментом під час виконання дисертаційних робіт.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Евгений Разин. <i>История военного искусства</i> : в 3 томах. (Санкт-Петербург, 1994), 560+585+610 с.

	<p>2. Бэзил Лиддел Гарт. <i>Вторая мировая война</i>. (Москва, 1999), 944 с.</p> <p>3. Ганс Дельбрюк. <i>История военного искусства в рамках политической истории</i>: в 4 томах. (Санкт-Петербург, 2001), 418+354+450+570 с.</p> <p>4. Филипп Контамин. <i>Война в Средние века</i>. (Санкт-Петербург, 2001), 416 с.</p> <p>5. Наполеон Бонапарт. <i>О военном искусстве</i>. Избранные произведения. (Москва, 2003), 800 с.</p> <p>6. Карл фон Клаузевиц. <i>О войне</i>. (Москва–Санкт-Петербург, 2007), 864 с.</p> <p>7. Леонтій Войтович, Юрій Овсінський. <i>Історія війн і військового мистецтва</i>. Т. 1. Від початків військової організації до професійних найманих армій (бл. 3060 р. до Христа – початок XVI ст.). (Харків, 2017), 894 с.</p> <p>8. Леонтій Войтович, Віктор Голубко. <i>Історія війн і військового мистецтва</i>. Т. 2. Від професійних найманих армій до масових (мобілізаційних) армій (початок XVI – початок XX ст.). (Харків, 2018), 971 с.</p> <p>9. Віктор Голубко, Валерій Грицюк, Леонід Кривизюк, Олександр Лисенко. <i>Історія війн і військового мистецтва</i>. Т. 3. Від масових армій до відродження професійних армій (XX – початок XXI ст.). (Харків, 2019), 783 с.</p> <p>10. <i>Энциклопедия военной мысли</i>. Под ред. Питера Тоураса. (Москва, 2002), 736 с.</p> <p>Додаткова література:</p> <p>1. Ferdinand Lot. <i>L'art militaire et les armées au Moyen Age en Europe et dans le Proche Orient</i>: 2 vols. (Paris, 1946–1948), 568+584 p.</p> <p>2. Jean Favier. <i>La Guerre de Cent Ans</i>. (Paris, 1980), 678 p.</p> <p>3. Christopher Allmand. <i>Society at War. The Experience of England and France during the Hundred Years War</i>. (Woodbridge, 1998), 256 p.</p> <p>4. Charles William Oman. <i>The Art of War in Middle Ages</i>: in 2 vols. (London, 1999), 526 + 459 p.</p> <p>5. Юрий Ненахов. <i>Войны и кампании Фридриха Великого</i>. (Минск, 2002), 816 с.</p> <p>6. Альфред Штенцель. <i>История войн на море</i>: в 2 томах. (Москва, 2002), 704+712 с.</p> <p>7. <i>Военное искусство античности</i>. Сост. Кирилл Королев. (Москва, 2003), 768 с.</p> <p>8. Леонтій Войтович. Військо і військова організація. <i>Історія української культури</i>. Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII століть. (Київ, 2001), 93–110.</p> <p>9. Леонтій Войтович. Зародження професійного війська. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Вип. 21. Scripta manent. Ювілейний збірник на пошану Богдана Якимовича. (Львів, 2012), 164–175.</p> <p>10. Леонтій Войтович. Професійні наймані армії: результат “порохової революції” чи еволюції військової справи? <i>Воєнно-історичний вісник</i>. № 3 (21). (Київ, 2016), 5–11.</p>
Тривалість курсу	90 год.

Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин лабораторних робіт/практичних занять та 42 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде : знати: ключові проблеми історії воєн і військового мистецтва, основні етапи їх розвитку та еволюції, перебіг дискусій навколо цих проблем на сучасному етапі. вміти: класифікувати і аналізувати джерела та історіографію, оцінювати, співставляти і порівнювати стан і розвиток військ, їх структури, організації і тактики різних армій, впливи на їх розвиток політичних, економічних, національних і релігійних факторів.
Ключові слова	Військова історія, війни, військове мистецтво
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, лабораторних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Тема 1. Військо і військове мистецтво стародавнього світу. Початки військової науки: поділ війська на підрозділи, частини і з'єднання, формування бойових порядків, маневри і марші, принцип масування сил на прикладі війн стародавнього світу та античності. Тема 2. Військо і військове мистецтво Давньої Греції і епохи еллінізму. Гопліти і пелтасти, спартанський феномен, фаланга, коса фіванська фаланга, македонська фаланга. Олександр Македонський, діадохи і епігони. Поліоркетика. Наймане професійне військо. Тема 3. Римський військовий феномен. Легіон. Союзники. Метальні машини. Військовий флот. Від Публія Корнелія Сціпіона і Гая Марія до Юлія Цезаря і Марка Аврелія. Ганнібал і Мітрідат – проломи римського феномену. Тема 4. Епоха домінування кавалерії. Феодальна система комплектації та підготовки військ. Бенефіції і феоди. Ера кавалерії: лицарство і лицарське військо на полях Європи. Номади і причини їх успіхів. Тема 5. Еволюція військової справи чи “порохова революція” ? Повернення піхоти на поля битв. Арбалетники і лучники. Перехід від лицарського війська до професійних найманих армій. Кондотьєри, кулевринери, скопіти, петриналії, ландскнехти, “їжаки” і “терції”. Тема 6. Проблема фронтиру: Від візантійських акритів до граничар, гайдуків, сободів, українських та російських козаків. Тема 7. Криза професійних найманих армій: Надмірна вартість утримання і ненадійність на прикладі Італійських і Нідерландських війн XV ст. і Тридцятирічної війни (1618–1648). Тема 8. Рекрутська система. Від Густава II Адольфа та реформ Лувуа до системи кантонів Аракчєєва. Тема 9. Феномен Наполеона і його маршалів. Повернення до загальної військової повинності, зміни у підготовці та структурі війська. Марші. Основні кампанії та битви. Теоретичні праці Наполеона та їх значення.

	<p>Тема 10. Масові мобілізаційні армії. Перехід до масових мобілізаційних військ і практика їх використання наприкінці ХІХ – на початку ХХ століть.</p> <p>Тема 11. Перша світова війна. Короткий маневровий період і крах надій на швидкий успіх. Окопна війна. Артилерія проти кулеметів. Танк і аероплан. Примара тотальної війни.</p> <p>Тема 12. Військова наука між двома світовими війнами. Спроба перевірки ефективності теоретичних побудов і рекомендацій міжвоєнного періоду за результатами на полях боїв.</p> <p>Тема 13. Друга світова війна. Танковий блицкриг. Парадокси початкового періоду. Швидкість б'є якість. Суворовська дискусія.</p> <p>Тема 14. Друга світова війна. Морські десанти. Рейдери і підводні зграї, авіаносці, морські десантні кампанії.</p> <p>Тема 15. Друга світова війна. Тотальне винищення. Масове килимове бомбардування, випалена земля, геноцид і етноцид, рух опору, бандитизм і доля мирного населення.</p> <p>Тема 16. Професійна армія на сучасному етапі. Локальні війни і конфлікти кінця ХХ – початку ХХІ ст. Гібридні війни. Переваги і ризики повернення до професійних армій.</p>
Підсумковий контроль, форма	іспит в кінці семестру комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з всесвітньої історії та історії України дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату актуальних проблем історії воєн і військового мистецтва, розуміння методів критики джерел
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, колаборативне навчання (тьюторство, підготовка публікацій), дискусія.
Необхідне обладнання	Апаратура для демонстрації презентацій, карт, схем і озброєнь.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>25</u> • контрольні заміри (модулі): 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>25</u> • іспит/залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів <u>50</u> <p>Підсумкова максимальна кількість балів <u>100</u></p> <p>Письмові роботи: аспіранти виконують письмову роботу у вигляді статті до наукового часопису (збірника), при цьому кращі з цих робіт будуть опубліковані у щорічнику «Проблеми історії воєн і військового мистецтва», відповідальним редактором якого є лектор.</p> <p>Академічна доброчесність: Роботи аспірантів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями, підкріпленими</p>

	<p>відповідними посиланнями. Виявлення фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність аспіранта під час практичного заняття; недопустимість списування та плагіату; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Військова справа у Древньому Єгипті. 2. Військова справа в Ассирії. 3. Перший перехід від ополчень до професійного війська: причини та особливості. 4. Військова справа у грецьких полісах. Гопліти, пелтасти, фаланга. 5. “Коса” фаланга Епамінонда і принцип концентрації сил. 6. Римський легіон. 7. Битва при Каннах (216 до н. е.). Принцип оперативного охоплення. 8. Військо “варварських” королівств. Битва на Каталаунських полях. 9. Лицарське військо. Проблеми феодалізму. 10. Повернення до найманих професійних військ. Кондотьєри. 11. Модернізація римської військової системи. Візантійська модель. 12. “Порохова революція” чи еволюція військової справи? 13. Криза найманих армій і перехід до рекрутської системи. 14. Хрестові походи (кінець XI–XIII ст.). 15. Столітня війна (1337–1453). 16. Особливості фронтиру. Козацьке військо. 17. Вікінги і їх вплив на розвиток військової справи. 18. Військо Галицько-Волинської держави у протистоянні із західним лицарським військом. 19. Велика Північна війна (1700–1721). 20. Війна за Іспанську спадщину (1701–1714). 21. Семилітня війна (1756–1763). 22. Битва при Аустерліці (1805). 23. Битва під Бородіно (1812).

	<ol style="list-style-type: none"> 24. Битва при Ватерлоо (1815). 25. Громадянська війна в США у 1861–1865 рр. 26. Битва під Балаклавою (1854). “Атака легкої бригади”. 27. Битва під Садовою (1866) і модернізація австрійського війська. 28. Англо-бурська війна (1899–1902). 29. Російсько-японська війна (1904–1905). 30. Перша Світова війна: Галіційська кампанія. 31. Перша Світова війна: Італійські кампанії. 32. Перша Світова війна: Балканські кампанії. 33. Перша Світова війна: поява танків. 34. Локальні війни між двома світовими війнами і їх вплив на розвиток військової справи. 35. Друга Світова війна: Польська кампанія. 36. Друга Світова війна: Дубненсько-Бродівська танкова битва (1941). 37. Друга Світова війна: битва на Курській дузі(1943). 38. Друга Світова війна: Львівсько-Сандомирська операція (1944). 39. Друга Світова війна: десантна операція у Нормандії (1944). 40. Друга Світова війна: війна на Тихому океані (1941–1945). 41. Друга Світова війна: партизани. 42. Локальні війни у В’єтнамі та Афганістані. 43. Артур Уеслі Веллінгтон. 44. Наполеон Бонапарт. 45. Міхаель Андреас Барклай де Толлі. 46. Фрідріх II. 47. Моріц Саксонський. 48. Маршали Наполеона. 49. Євгеній Савойський. 50. Джон Черчіль Мальборо. 51. Маршали Людовика XIV. 52. Олександр Суворов. 53. Анрі де Тюренн де Ла Тур д’Овернь. 54. Раймонд Монтекукколі. 55. Альбрехт Венцель Валленштейн. 56. Густав II Адольф. 57. Козацькі полководці. 58. Едуард Чорний принц. 59. Бастіонна система. Себастьян Вобан. 60. Юлій Цезар. 61. Ганнібал. 62. Олександр Македонський. 63. Полководці Другої світової війни.
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>